

Správa o činnosti pedagogického klubu

Prioritná os:	Vzdelávanie
Špecifický cieľ:	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
Prijímateľ:	Stredná priemyselná škola technická, Komenského 5, 085 42 Bardejov
Názov projektu:	Inovujeme a vzdelávame pre prax
Kód ITMS projektu:	312011Z527
Názov pedagogického klubu:	14a Klub učiteľov ČG
Dátum stretnutia pedagogického klubu	01. 02. 2022
Miesto stretnutia pedagogického klubu	Stredná priemyselná škola technická, Komenského 5, 085 42 Bardejov
Meno koordinátora pedagogického klubu	PaedDr. Zuzana Hiščárová
Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	https://iavpp.spsbj.sk/

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE:

Stručná anotácia

Využitie ilustrácií k textom na hodinách slovenského jazyka a literatúry, cudzích jazykov, občianskej náuky a etickej výchovy, význam ilustrácií, potreba výberu vhodnej ilustrácie, interpretácia textu a ilustrácie, výmena skúseností medzi učiteľmi vyučovani.

Kľúčové slová

ilustrácia, text, funkcie ilustrácií, interpretácia ilustrácie, umelecký text

HLAVNÉ BODY, TÉMY STRETNUTIA, ZHRNUTIE PRIEBEHU STRETNUTIA:

Otvorenie stretnutia Klubu učiteľov čitateľskej gramotnosti

Koordinátorka Klubu učiteľov čitateľskej gramotnosti otvorila stretnutie klubu, privítala prítomných členov a oboznámila ich s témou stretnutia – Význam ilustrácie v umeleckom texte - Diskusia o funkčnosti ilustrácie v umeleckom texte

Diskusia, výmena skúseností, návrhy odporúčaní na zmeny v skvalitňovaní vzdelávania

Mnohé umelecké texty sú v knihách či učebniciach sprevádzané ilustráciami. Tie tvoria neodmysliteľnú súčasť najmä kníh pre deti a mládež, nájdeme ich však aj v dielach určených pre dospelého čitateľa. Ilustrácie plnia rôzne úlohy a môžu byť čitateľmi vnímané odlišne.

Michal Tokár rozlišuje dve veľké skupiny ilustrácií: vedecké a umelecké ilustrácie. Z obsahového hľadiska delí ilustrácie na dekoratívne (irelevantné vo vzťahu k obsahu textu) a významové (relevantné vo vzťahu k obsahu textu). Významové môžu byť ikonické (zobrazovacie) a symbolické (kódové). Ikonické možno realizovať buď figuratívne alebo abstraktne. Podstatným znakom umeleckých ilustrácií je, že obrazným, metaforickým spôsobom spredmetňujú spravidla obrazný (umelecký) text alebo výtvarnými prostriedkami vizuálňujú jeho vecno-naratívnu stránku.

Výtvarné a didaktické kritériá práce s knižnou ilustráciou v školskej praxi sú podľa G. Kardošovej nasledovné:

1. Pre edukačnú prax by sa mali ilustrácie vyberať v závislosti od rozvoja schopností, znalostí a vyspelosti osobnosti žiaka,
2. ilustrácie by mali byť spočiatku jednoduché a konkrétne, neskôr abstraktne,
3. dôležitým kritériom je rozhodnutie učiteľa, na ktorú zložku žiakovej osobnosti chce pôsobiť (napríklad konkrétne - realistické ilustrácie sú vhodné pre žiakov, ktorých predstavivosť je obmedzená),
4. v oblasti motivácie sú významnými kritériami obsah, potreby a záujmy žiakov v určitom období ich biologického, psychického a spoločenského vývoja,
5. didaktickým kritériom tvorby a výberu ilustrácie je cieľ výučby, teda téma, učivo, konkrétni žiaci a učitelia (napríklad pre konverzáciu v cudzom jazyku je vhodnejšia realistická ilustrácia, na hodinách literárnej výchovy sú primeranejšie ilustrácie umeleckej literatúry).

K estetickým kritériám ilustrácií vzhľadom k veku detského recipienta sa vyjadrila Irena Słońska. Vychádzala z výsledkov výskumu P. Machotku .

Prvé štádium je v predškolskom veku a trvá do 7. roku. Dieťa v tomto veku hodnotí obraz

predovšetkým so zreteľom na tému a farbu. Jeho pozornosť sa sústreďuje na prvky, ktoré bezprostredne poznáva.

Druhé štádium, od 7 – 8 do 11 – 12 rokov, je charakteristické dôrazom na realistické ponímanie a objavujú sa v ňom kritériá čisto estetické, ako je kontrast a harmónia farieb.

Tretie štádium začína asi v 12. roku veku dieťaťa. V tomto období možno pozorovať oslabenie záujmu o realizmus a farbu, ako aj prvé hodnotenia obrazov podľa ich štýlu, kompozície, emocionálneho vyjadrenia. Objavuje sa možnosť uvažovať bez odvolávania sa na konkrétne.

Nielen ilustrácia by mala spĺňať určité kritériá, ale vo výchovno-vzdelávacom procese by mal aj jej priebeh recepcie podliehať určitým zákonitostiam.

Je vhodné, ak na začiatok recepcie ponecháme priestor na úvodné tiché, samostatné „rozjímanie“ nad ilustráciou. Vznikne tak priestor pre vytvorenie prvého dojmu z ilustrácie. Keďže v ilustrácii deti zaujíma predovšetkým dej, tzv. obsah, prvotným prístupom pri pedagogickej práci s ilustráciou by mala byť identifikácia osôb a vecí na obrázku, pričom by sa učiteľ mal usilovať o vystihnúť celkovú náladu ilustrácie. Potom môžeme od prvotného opisu prejsť k pozorovaniu postáv a smerovať k poznaniu ich charakteristík – vzťahov medzi ľuďmi, vecami a prírodou a ich priestorových súvislostí.

Sledujeme nielen to, čo ilustrátor zobrazil, ale aj to, akým spôsobom to stvárnil. Tak, ako pozorne čítame text, tak pozorne by sme mali „čítať“ aj ilustráciu, pretože ilustrátor nám prostredníctvom nej utvára alebo dotvára naše predstavy, ktoré počas čítania vznikajú.

Úvahy o riadenej recepcii ilustrácie a jej vplyve na žiaka nás privádzajú k významu sprostredkovateľskej účasti dospelého a k potrebe jeho odbornej a interpretačnej prípravy, aby ju ako posledný a najdôležitejší článok radu autorov spolupodieľajúcich sa na tvorbe detskej knihy mohol doviesť k adresátovi. Kompetentným sa stáva ten učiteľ, ktorý ovláda aj základné teoretické poznatky o knižnej ilustrácii, metódach a postupoch riadenej recepcie tak, aby implikovali aj výchovný aspekt. V týchto súvislostiach M. Tokár píše: „Interpretácia ilustrácie sa môže stať ‚mostom‘ k pochopeniu voľného výtvarného diela, nemusí rezignovať iba na ‚službu‘ textu. Nedostatočne vedený a poučený recipient neskôr, v dospelosti, hľadá v knižnej ilustrácii iba ‚textovú repliku‘ a práve tak ilustráciu aj hodnotí“. Aj to je dôvod pre kvalifikované pedagogické usmerňovanie pri recipovaní ilustrácií už v detskom veku, pretože nepriamo vedie k trvalému vzťahu k umeniu vôbec. Zároveň didaktickou interpretáciou literárnej a výtvarnej zložky knihy dokážeme nielen systematicky rozvíjať myslenie a reč, ale aj etické a estetické čítanie každého jedinca.

Záver stretnutia členov klubu

Počas tohto stretnutia sme diskutovali o možnostiach použitia ilustrácií vo vyučovaní rôznych predmetov, poukázali sme na jej význam, vymenili sme si skúsenosti pri využití ilustrácií nielen umeleckých textov na vyučovaní slovenského jazyka, ale aj na hodinách cudzích jazykov, občianskej náuky, dejepisu či etickej výchovy. Zdôraznili sme taktiež potrebu výberu vhodnej ilustrácie.

Vypracoval (meno, priezvisko)	PaedDr. Zuzana Hiščárová
Dátum	01.02.2022
Podpis	
Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Jaroslav Bujda
Dátum	02.02.2022
Podpis	

Príloha: Prezenčná listina